

2 ~ "84

— Harmonie Oranje, de bewogen geschiedenis van een Wouws muziekgezelschap (III.).

V. De "rijke" jaren van de harmonie.

Het feest rondom het 12½-jarig bestaan van de harmonie, dat we in het vorige hoofdstuk bespraken, had voor het gezelschap prettige financiële gevolgen (1). Het festival leverde "Oranje" een batig saldo op van f 489,77½ (2). Dat was een aanzienlijk bedrag, want tot dan toe was de jaarlijkse inkomenspost zo rond de 350 tot 400 gulden. Het batig saldo van het feest betekende dat de harmonie er meteen bijzonder goed voorstond op financieel gebied. Wie daar meteen van profiteerde, was de kapelmeester. De heer J. Oomes, die in 1887 nog een "tractement" ontving van f 37,50 per 3 maanden, mocht zich nu verheugen in een driemaandelijks uitkering van vijftig gulden (3).

De rest van het geld bleef ook niet renteloos in de kast liggen. Dat werd geïnvesteerd in een lening die de stad Antwerpen uitschreef. De Wouwse harmonie kocht van de lening van 1887 liefst 7 loten met een totale waarde van f 318,79 (4). Die aandelen leverden in 1888 al meteen f 8,26 aan rente op (5). Het is trouwens interessant om te zien dat de koers van de Belgische fr. in die jaren erg stabiel was, want tot en met 1893 leverden de coupons precies f 8,33 op.

In juli 1894 werden zes van de zeven 'obligatiën ten laste der stad Antwerpen' uitgeloot. Omdat de vereniging het geld op dat moment niet nodig had, werd het belegd in vijf aandelen van de nationale maatschappij van Buurtspoorwegen (6).

Tot 1898 komt er weinig verandering in de financiële toestand van de vereniging. Uit het kasboek valt af te lezen dat alles naar wens verloopt. Zonder dat men van de gemeente één cent subsidie ontving, was er tot en met 1903 een batig slot (7).

Gezien deze goede financiële positie, bleef ook de contributie van de leden op hetzelfde bedrag. Gewone leden betaalden wekelijks f -,10, buitengewone leden (zonder stemrecht) f -,05.

GROOT FESTIVAL,

TE GEVEN

op den 2^{en} Pinksterdag

(18 MEI 1891),

DOOR

de Vereeniging tot het regelen en bevorderen van Volksvermaken

EN

het Harmoniegezelschap „Euphonia”,

BEIDEN TE GOES.

De Commissie, tot voorbereiding van bovengenoemd Festival, heeft de eer Uwe vereeniging daarmede in kennis te stellen.

Zij noodigt U beleefd uit tot dit Festival Uwe medewerking te willen verleen, met verzoek om aan den eerstondergeteekende vóór 20 April e. k. bericht van Uw toetreden te willen geven, onder opgave der titels enz. van twee door Uw gezelschap uittevoeren muziekstukken.

De Commissie voornoemd,

J. P. S. JONQUIÈRE.

H. J. VAN NOPPEN.

Z. D. VAN DER BILT LA MOTTHE.

I. G. J. KAKEBEEKE.

A. R. BREETVELT.

Druck van F. Kluwerens & Zoon, Goes.

Z. O.

Uitnodiging gericht aan harmonie Oranje voor een festival te Goes op 18 mei 1891.

NIEUWE BAS

In het jaar 1898 werd één van de aandelen in de Belgische Spoorwegen verkocht. Niet omdat het de vereniging minder goed ging, maar 'tot gedeeltelijke bestrijding der kosten van aankoop van den nieuwen bas' (8).

Die bas werd door de directeur bij Kessels (in Tilburg) gekocht. Het was een bombardon si b en de prijs bedroeg f 95,=. Voor de oude bombardon kreeg Oranje nog f 2,50 terug, terwijl voor kontante betaling f 1,90 afgetrokken mocht worden (9). In 1900 staat de vereniging er zelfs weer zo goed voor dat nogmaals 3 aandelen van de stad Antwerpen gekocht kunnen worden. De totale kosten daarvan bedroegen f 150,45 (10).

In de komende jaren zou de situatie echter ten slechte keren, want in latere jaren zou er een kastekort komen en dat ondanks het feit dat de aandelen successievelijk weer verkocht werden. Op dit aspect ga ik in een volgend hoofdstuk nader in. Uit het kasboek valt verder op te maken dat de vereniging jaarlijks netjes aan eerdere verplichtingen voldeed. Eén, twee of drie aandelen van de renteloze lening van 1874 werden steeds uitgeloot en ook uitbetaald. Tot in de jaren twintig werden regelmatig aandelen uitgeloot, noch uit het kasboek, noch uit het register van aandelen blijkt echter of alle aandelen ook werden uitgeloot. Misschien dat er dus nog mensen in Wouw zijn die in de kast een oud aandeel hebben liggen dat nog niet werd terugbetaald.

FESTIVALS

De harmonie was niet alleen "rijk" aan geld, maar ook aan uitvoeringen en optredens. Zowel in de krant als in het kasboek is terug te vinden dat men nogal eens op pad moest. Zo werd in 1888 besloten om deel te nemen aan festivals in Middelburg, Standdaarbuiten en Teteringschen Dijk (11). De bezoeken aan Middelburg en Standdaarbuiten zijn ook in het kasboek te vinden (12). Het bezoek aan Teteringschen Dijk is niet opgenomen, wel werd een bezoek gebracht aan de Kermesse d'été in Bergen op Zoom.

Maar niet alleen in andere plaatsen maakte de harmonie haar opwachting, ook in eigen plaats was men present. Zo meldt De Zoom op 14 maart 1889;

Rotterdam, 13 Juni 1894.

Mijnheer!

In antwoord op Uw
schrijven van den 12de derer, heb
ik bleer U Ed. te berichten, dat
Uw verzoek om Maandag 10 derer,
muziek door dere gemeente te
mogen doen maken, door den heer
Burgemeester, niet kan worden
ingewilligd..

De Hoofd Commissaris van Politie

Voor

Aan den heer
D. Goosen
te
Wouwe..

Een briefje van de hoofdcom-
missaris van politie uit Rot-
terdam, dat de harmonie geen
muziek mag maken op maandag
18 juni 1894.

"Zondag bracht de Harmonie Oranje aan den nieuw benoemden Pastoor dezer parochie, den Zeer Eerwaard. Heer J.M. Genet, eene aubade, terwijl nog verschillende ingezetenen, waaronder de leden van het kerkbestuur, eveneens hunne opwachting bij Zijne Eerw. maakten. Zijne Eerw. toonde zich zeer ingenomen met deze blijken van belangstelling." (13).

Het is in het kader van dit artikel niet doenlijk om alle festivals op te sommen waaraan de vereniging in de loop der jaren deelnam. Alleen wat hoogtepunten zullen worden aangegeven. Zo bracht men op 10 augustus 1890 een bezoek aan het festival in Antwerpen, waar om 2 uur een uitvoering op de kiosk in het park moest worden gegeven (14).

VI. Muzikale activiteiten van de harmonie.

Uit alles bleek dat de harmonie het ook op muzikaal gebied erg goed deed. Dat was mede te danken aan de dirigent J. Oomes. Deze man was niet alleen dirigent van de harmonie, maar speelde tevens piano en orgel en hij schreef zelf muziekstukken. Verder was hij, maar dat heeft niets met muziek te maken, rap op de fiets! Dat laatste blijkt uit enkele krantepublicaties met betrekking tot de Wouwse wielrijdersbond die jaarlijkse kampioenswedstrijden hield.

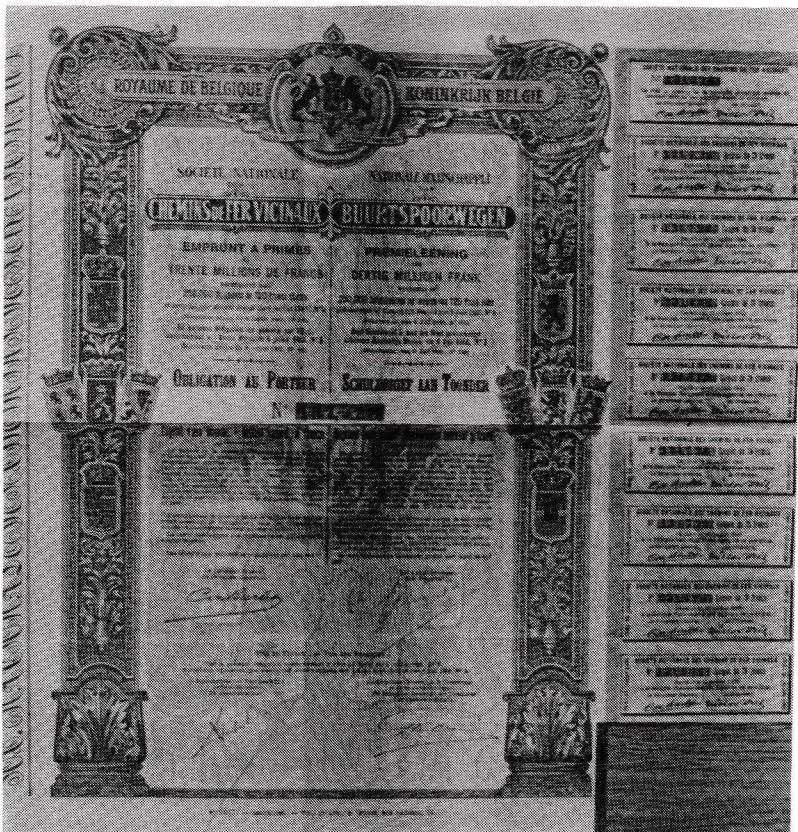
In die tijd moet Oomes heel wat muziek op papier gezet hebben en de Wouwse harmonie kwam regelmatig met nieuwe nummers van de eigen directeur. Zo ook in 1892 toen handboogschutterij "De Unie" het nieuwe vaandel kreeg. Samen met de harmonie toog het gezelschap (uiteraard "te voet") naar het station. Toen het vaandel door de ontwerper, de kerk- en decoratieschilder J. Jongeneelen uit Roosendaal aan president S. Aerden van de schutterij was overhandigd, kwam de harmonie in aktie.

"...waarna de harmonie op verdienstelijke wijze een feestmarsch uitvoerde, welke voor deze gelegenheid gecomponeerd was door den directeur, den heer J. Oomes onder de naam Unie's Vaandel...." (1).

De harmonie hield aan dit evenement een herinneringsmedaille over.

Een foto van directeur Jan Oomes (collectie P. Goderie - Roosendaal).

Een foto van het aandeel in de Belgische Buurtspoorwegen dat de harmonie kocht nadat het festival in 1887 nogal wat geld had opgebracht. (Foto: Frank Schijven).

De activiteiten van de harmonie beperkten zich zeker niet alleen tot het maken van muziek op de instrumenten. Tijdens de winterconcerten werd er ook gezongen en toneel gespeeld. Uit de kranteverslagen blijkt dat de vereniging daarbij probeerde om zoveel mogelijk alle herbergen en cafés te bezoeken, zodat er bij de horeca geen scheve gezichten zouden komen. Hoe zo'n avond eruit zag blijkt uit het volgende kranteartikel:

"Wouw, 11 dec. Verleden zaterdagavond gaf de harmonie 'Oranje' alhier haar tweede winterconcert. De verschillende muziekstukken liepen, zooals we van dit 'Oranje' gewoon zijn, flink van stapel. Vooral munten daarbij uit 'Fantaisie sur l'opera', 'Le Freischütz' en 'Potpourri sur l'opera', 'Lucrezia Borgia'. Een drietal comische voordrachten brachten eene aangename afwisseling en werden zeer goed vertolkt. Op zeer verdienstelijke wijze werd nog gezongen 'Les consolations', duo pour tenor et baryton' en de heeren S. en G. oogstten daarmee veel bijval"(2).

Op 18 juni 1894 nam het gezelschap deel aan een festival in Vlaardingen. Dat werd gehouden ter gelegenheid van de kermis. In de uitnodiging wordt deze dag Waterloodag genoemd (3). Waarschijnlijk wilde de harmonie dit uitstapje naar Vlaardingen combineren met een rondwandeling door Rotterdam, want de vereniging kreeg op 13 juni 1894 een briefje van de Rotterdamse hoofdcommissaris van politie: *"Mijnheer,*

In antwoord op een schrijven van den 12e dezer, heb ik de eer U Ed. te berichten, dat Uw verzoek om maandag 18 dezer, muziek door deze gemeente te mogen doen maken, door den heer Burgemeester, niet kan worden ingewilligd" (4).

Men mocht dan wel niet in Rotterdam spelen, maar het festival in Vlaardingen werd wel bezocht. Aan het schrift in het kasboek te zien moet er na 1 april 1894 een nieuwe penningmeester zijn gekomen. Deze zorgde er voor dat alles beter werd gespecificeerd. Zodoende weten we nu nog dat er 29 werkende leden naar Vlaardingen trokken met de directeur. Die kregen daarvoor ieder 50 cent uitgekeerd. Daarnaast gingen er 4 bestuursleden mee, want in totaal werden er 34 retourtjes Roosendaal-Vlaardingen gekocht die in die

tijd nog voor f 1,70 per stuk te koop waren. Het vervoer van de bagage kostte f -,61 en aan de tromdrager werd één gulden betaald. De bestuursleden Juten en Philips droegen elk 20 gulden bij in de kosten, zodat voor de harmoniekas een bedrag van f 34,41 overbleef (5).

De directeur van de harmonie was niet de enige die muzikaal was in zijn familie. Op de uitvoeringen bracht hij regelmatig zijn zoontje mee.

"...Het zoontje van den directeur, die de kleine fluit bespeelde, liet zich goed horen en getuigde van de goede lessen zijns vaders, deze knaap beloofd een goed muzikus te worden...", schrijft de Grondwet van 15 november 1894 en op 6 december van hetzelfde jaar meldt de krant dat in de pauze pianospel en quatre-mains werd uitgevoerd door de Heer Oomes en zijn 10-jarig zoontje. *"Bravo werkende leden van Oranje gaat zoo voort en ge zult de gemeentenaren nog menig aangenamen winteravond bezorgen"*, besluit het kranteartikel (6).

KONINKLIJK BEZOEK

Op 14 mei 1895 kreeg de provincie Noord-Brabant hoog bezoek. Koningin Wilhelmina en haar moeder, Koningin-Regentes Emma zouden naar Tilburg komen. Hier werd hen een groot muziekfeest aangeboden. Het bestuur van harmonie Oranje besloot dat de naam van de harmonie, genoemd naar het vorstenhuis, eer moest worden aangedaan en dat men beslist niet in Tilburg mocht ontbreken. Vandaar dat President S. Siebelink en loco-secretaris J. Goderie een verzoek aan de raad richtten om subsidie te mogen ontvangen (7).

"...Dat ook ons gezelschap niet gaarne zou achterblijven waar het geldt betuiging van eerbied aan ons geliefd vorstenhuis, niet alleen omdat het daarvoor zijn naam 'Oranje' oneer zou aandoen, maar voornamelijk omdat daarmede de eer van onze gemeente zou zijn gemoeid, daar toch vooral niet uit het oog moet worden verloren dat het hier niet geldt een muziekfeest in den gewonen zin des woords, doch alleen eene hulde welke door de verschillende gemeenten aan onze soevereinen wordt gebracht".

De harmonie schatte de kosten van de reis en het verfraaien van het vaandel en de instrumenten op ongeveer f 100,=. Het bestuur bleef bescheiden en vroeg vijfenzeventig gulden als bijdrage.

De subsidieaanvraag was gedateerd 2 april 1895 en al op zaterdag 6 april 1895 kwam het verzoek in de raad. De raadsvoorzitter merkt in die vergadering op dat hij zich best met het verzoek kan verenigen en stelt voor om een bedrag van f 50,= uit te betalen. De raad "kon zich eenparig met dit voorstel verenigen" en besloten werd om het geld uit de post "onvoorziene uitgaven" te betalen (8).

De opmerking van het bestuur dat ze eigenlijk de kosten van het bezoek aan Tilburg niet uit eigen kas konden betalen, blijkt wat overtrokken te zijn. De honderd gulden aan kosten waren nogal hoog geraamd, want uit het kasboek blijkt dat de uitstap naar Tilburg f 58,93 kostte. Maar 13 dagen eerder had men nog een nieuwe tuba gekocht van f 42,34, terwijl op 1 juli van dat jaar nog eens een nieuwe baryton werd gekocht van veertig gulden (9).

Tot besluit van dit gedeelte over het scala van uitvoeringen, optredens en bezoeken aan festivals een artikel-tje in "de Grondwet" van 12 maart 1896. Tijdens de vijfde winteruitvoering werd een toneelstukje opgevoerd waarin 2 grote mannen en een klein ventje voorkwamen. De sketch heette "de familie Orgelman" en volgens de plaatselijke correspondent viel dit stuk danig in de smaak:

"...Zeer natuurlijk was dan ook de verbazing van een der toeschouwers, dien wij hoorden uitroepen: 'zoo iets hèk nou van me leven nog niet gezien...'"

VII. Kiosk op het Marktpllein !?

Vanaf 1896 wordt er door de harmonie en de bevolking gedacht en gesproken over een eigen kiosk op de Markt. Die gedachten dringen ook in de krant door, maar tot daden komt het voorlopig nog niet. Jaarlijks luisterde de harmonie de kampioenschappen van de Wouwse wielrijdersbond muzikaal op. In één van die verslagen vinden we de opmerking:

Intekenings Lijst voor een Kiosk

Aandeelen à f 5.-

Aandeelen		
Naam	Procent	Aantal aandelen
C. W. van der Vlist	100	5
Huybre	100	5
C. J. van	"	1
C. Philips	"	2
C. van den	"	4
C. J. van	"	1
J. J. van	"	2
J. van	"	5
C. Philips	"	1
W. de Vrijn	"	1
C. Philips	"	2
A. van der	"	1
A. v. de	"	1
A. van	"	2
G. van	"	1
J. L. van	"	5
H. van	"	1
L. de	"	1
J. van	"	1
L. de	"	1
H. van	"	1
H. van	"	1
H. van	"	1

De lijst van intekenaren op de aandelen voor de bouw van een kiosk. De lijst dateert uit 1898.

"In den loop van den zomer hopen we een kiosk op het plein te zien verrijzen". (1).

In de krant van donderdag 18 juni 1896 komt de correspondent daar uitvoerig op terug naar aanleiding van een rondwandeling die de vereniging maakte.

"Zondagmiddag maakte de harmonie tot genoegen der ingezetenen een muzikale wandeling door de straten van het dorp, dat vele inwoners buiten hunne woningen lokten en aan de muzikkers door het warme weêr menig zweetdruppel kostte. Menig muzikkliefhebber uitte den wensch, dat spoedig een kiosk op het schoone marktplein mocht verrijzen, dat zeer in den smaak, ook van de h rmonie en hun ijverigen dirigent zou vallen" (2).

Pas in 1898 wordt er actie ondernomen om daadwerkelijk een eigen kiosk te krijgen in het dorp. Dat gebeurt naar aanleiding van de kroning van Wilhelmina tot koningin. De harmonie onderneemt dan een actie om van vrijwillige bijdragen een kiosk aan te kunnen schaffen.

"Het bestuur van onze harmonie zal met het kroningsfeest trachten om uit vrijwillige bijdragen een eigen kiosk te krijgen. Deze zal op het midden van ons schoon en groot dorpsplein worden geplaatst" (3), schrijft de Grondwet.

De financiële actie had inderdaad succes. Het bestuur moet teruggedacht hebben aan de actie van 1874 om geld voor de instrumenten bij elkaar te krijgen, want ook nu ging een intekenlijst rond voor aandelen van f 5,=. In totaal werd op 64 aandelen ingetekend, wat een opbrengst van f 320,= betekende (4). Op de lijst staan weer bekende namen als C.A. Daverveldt, A. Luykx, A.J. Adan, C. Philips, C. Aarden en J.G. Juten. Totaal telt de lijst 36 namen, waaronder een aantal die op meer dan 1 aandeel intekenden. Op 10 juni 1898 richt het bestuur van de harmonie een verzoek aan de gemeente om tot de bouw van een kiosk over te kunnen gaan.

"...dat het thans door vrijwillige bijdragen van de ingezetenen dezer gemeente in staat is gesteld in eene reeds lang gevoelde behoefte te voorzien, namelijk het bouwen eener kiosk" (5).

Harmonie „Oranje”, Wouw.

UITVOERING

op ZATERDAG 21 OCTOBER 1899,
in de Zaal bij den Heer Ant. Voeten.

Aanvang 's avonds 7 uur.

PROGRAMMA:

1. *Wonsche Zilveren Jubile-Marsch.* J. OOMES.
2. *Ouverture Jopense* KÉLER BÉLA.
3. *Piquettes.* Grande Valse. . . . L. J. BAUDONCK.

De gezonde Patient.

Mitspel in één Acte.

PERSONEN:

HENRI DONKER, kunstschilder.
GETMAN, zijn oom.
JAN, knecht van Henri.
PIET, vriend van Jan.

5. *Festvals Herinnering.* Pas-Redouble. J. OOMES.
6. *Oranje-Festmarsch.* J. OOMES.
7. *Wagner and Zimmerman.* Fantaisie. . A. LORTZING.
8. *De Duchesse de Grolstein.* J. OFFENBACH.
9. *Fantaisie.* J. OFFENBACH.

de Schaareslieder.

Een uitnodiging voor een uitvoering op zaterdag 21 oktober 1899 in zaal Voeten. Het origineel is niet in het archief aanwezig, slechts een fotocopie berust bij Oranje. De kwaliteit daarvan is niet bijster goed.

Het harmoniebestuur ziet de Markt als de beste plaats om zo'n kiosk weg te zetten. Het bestuur maakt in de brief een vergelijking tussen het planten van een boom in verschillende gemeenten als herinnering aan het kroningsfeest. In Wouw zou de vaste kiosk de herinnering moeten vormen. Op zaterdag 9 juli 1898 komt het verzoek van de harmonie in de Wouwse raad. De voorzitter, burgemeester C.A. Daverveldt, zegt dat er reeds uitvoerig over de kiosk gesproken is in het college, maar dat er toch nogal wat op zo'n vaste kiosk tegen is. De voorzitter denkt dat er best eens problemen kunnen komen over het onderhoud van de kiosk en hij vraagt zich af wat er zou gebeuren "mocht er soms een kwestie onder de harmonie komen". Gebleken is trouwens ook dat er maar weinig plaatsen zijn die een vaste kiosk hebben. In de beraadslagingen worden ook zaken betrokken als het laten vervaardigen van een verplaatsbare kiosk en een kiosk die alleen tijdens de zomermaanden mag blijven staan. Aan het eind van de discussie bracht de voorzitter het voorstel in stemming. Zes van de tien raadsleden waren tegen het plaatsen van een vaste kiosk. Die tegenstemmen kwamen van de heren M. Raaymakers, Dekkers, Van Bavel, De Greef, Elst en Doggen (6).

PROTEST

Het raadsbesluit werd niet in dank afgenomen, want op 19 juli valt er weer een brief binnen op het gemeentehuis, niet van de harmonie, maar van de "commissie, belast met de samenstelling der Kroningsfeesten in de gemeente Wouw" (7). Begonnen wordt met het betuigen van het leedwezen omdat op het verzoek van de harmonie afwijzend is beschikt. *"...dat het zeer te betreuren valt, dat dit verzoek niet is toegestaan, wijl eene vaste kiosk een waar sieraad zou geweest zijn voor het marktplaats en tevens voor de geheele gemeente, en nog te meer, wijl het marktplaats tot geene andere doeleinden wordt gebruikt en het plaatsen dezer kiosk dus aan niemand eenigen hinder kan veroorzaken..."* (7). Nogmaals wordt in de brief gewezen op de herinnering aan het kroningsfeest, terwijl men de raad ook probeert te overtuigen door er op te wijzen dat enkele raadsleden ook op de "collectielijst" hebben ingetekend. Om de argumenten

kracht bij te zetten, geeft de commissie alvast enkele voorwaarden aan. Zo zal de kiosk onmiddellijk worden afgebroken als de plaats waar die staat voor andere doeleinden gebruikt moet worden. Verder zal de kiosk netjes onderhouden worden, nooit worden vervreemd of verkocht en als er meerdere gezelschappen in de gemeente ontstaan, zullen die ook van de kiosk gebruik mogen maken.

Op 28 juli komt de brief in de raad, maar de voorzitter vindt dat er in de vorige vergadering al voldoende over deze zaak is gezegd en gaat direct tot stemming over. De raad was standvastig in deze zaak. Met zes tegen vier stemmen wordt het verzoek weer afgewezen (8). Of inderdaad nog een verplaatsbare kiosk is gekocht, is niet helemaal duidelijk, maar in 1899 blijkt de harmonie toch over een verplaatsbare kiosk te beschikken, want bij muziekfeesten ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan wordt die op de Marktopgebouwd (9).

VIII. Zilveren jubileum.

Met het aanbreken van het jaar 1899 kwam opnieuw een feest in zicht. Op 1 juli zou de harmonie 25 jaar bestaan en dat mocht natuurlijk niet ongemerkt voorbij gaan. Op zaterdag 11 februari werd een buitengewone vergadering gehouden van de harmonie en besloten werd om een luisterrijk festival op 2 juli op touw te zetten (1). In de regelingscommissie werden een aantal mensen gekozen en een week later verdeelde die commissie de taken.

President werd J.G. Juten, Jac Damen werd 1e secretaris en P. Goosen 2e secretaris. Als commissarissen namen zitting Const. Philips, J. Kuijpers, J.B. Raaymakers en Silv. Aerden. De Grondwet meldt dat de meeste personen ook een hoofdrol hebben gespeeld bij de regeling van het feest in 1887, dus dat het nu zonder twijfel ook wel zal lukken.

Een van de eerste zaken die geregeld moesten worden voor het festival waren de financiën. Vandaar dat het bestuur zich in een brief van 1 april 1899 wendt tot het gemeentebestuur (2).

Het bestuur geeft aan dat men in de zomer een festival

op touw wil zetten, maar dat zo'n feest geldelijke offers zal vragen, waarvoor de verenigingskas zeker niet toereikend is.

"...dat, wel is waar, het festival, dat werd gegeven bij gelegenheid van het 12½-jarig bestaan der harmonie, eenige voordeelen heeft opgeleverd, doch dat deze reeds bijna geheel zijn verbruikt voor aankoop van muziek, instrumenten en het betalen van andere noodzakelijke uitgaven, en juist die voordeelen zijn de reden geweest, dat de harmonie, zonder anderen geldelijken steun dan de contributie harer honoraire en werkende leden, haar 25 jarig bestaan zal kunnen vieren..."

President S. Siebelink en secretaris P. Goosen wijzen verder op het feit dat verenigingen uit andere plaatsen al jaren bijdragen uit de gemeentekas ontvangen en dat er tijdens de feestelijkheden zo'n 2 à 3000 vreemdelingen worden verwacht, die voor de bewoners van het dorp op de een of andere manier voordeel zullen aanbrengen. Aan het eind van de brief wordt de raad gevraagd om een bedrag van f 200,= als subsidie te verlenen.

In de raadsvergadering van zaterdag 8 april wisselt de raad van gedachten over dit voorstel. Met name de heer Dekkers voelt weinig voor het voorstel om f 200,= subsidie te verlenen. Hij vraagt zich af of de gemeente wel zoveel voordeel zal hebben van het festival als de harmonie wil doen voorkomen. Dekkers is bovendien van mening *"...dat bij gelegenheid van het vorige festival nog geld is overgebleven en dat het toch onbillijk zou zijn om subsidie te verleenen daar waar overgehouden wordt"* (3).

Uiteindelijk besluit de raad dan met acht tegen twee stemmen om een waarborg te geven van f 100,=. Die echter alleen uitgekeerd zal worden als er een tekort zou zijn. In een brief van 10 april 1899 wordt dit besluit aan de harmonie meegedeeld (4).

Inmiddels gaan de voorbereidingen voor het feest verder, want op 18 april schrijft het harmoniebestuur een brief om het marktplaatsplein te mogen gebruiken. De bedoeling is dat het plein wordt afgemaakt en dat er kiosken worden geplaatst (5). Het college blijkt daar geen enkel bezwaar tegen te hebben, want al op 22 april wordt de brief met de nodige toestemmingen verzonden (6).

GROOTHANDEL
IN
BOUWMATERIALEN.
Opgeleste Peru-Guano,
SUPERPHOSPHAAT
EN ANDERE
HULPMIDDELTOSTOFFEN enz.
Groothandel, per Spoor en Schip,
IN
Kachel-, Ylam- en Antracitkolen,
COKEs en BRIQUETTES.

Roomboterfabriek.

Fabrication à Vapeur
DE BEURRE CRÈME.

TELEGRAM-ADRES: RAAYMAKERS-DOGGEN, WOUW.
ADRESSE TELEGRAPHIQUE:

Vertegenwoordiger van den Heer
D. G. BINGHAM,
te Utrecht,
Hoofvertegenwoordiger voor Nederland,
DER MINEN
Hibernia, Shamrock en
Wilhelmina Victoria.

Wouw, den 8 Juli 1899

J. B. Raaymakers
Feestterrein

J. B. Raaymakers-Doggen.

DEBIT.

Zegel f — 05

Voor aangemeten afschrijving
met alle daarmee in verband.
staande werken volgens omschrijving f 90 =

Gevien
4 gylten Voorzitter
J. D. A. J. Secretaris
Verkeno t, mei 1899

De rekening van J. B. Raaymakers-Doggen voor de inrichting
van de Markt als feestterrein.

DEELNEMERS

Inmiddels waren ook de uitnodigingen naar de verschillende gezelschappen verzonden, maar het aantal dat terugkwam liep niet zo'n vaart.

Op 11 mei 1899 staat in de Grondwet dat de deelnemers zich voor 1 mei op moesten geven, maar dat zich "slechts" 12 deelnemers hebben aangemeld. Vandaar dat er een oproep voor de verenigingen volgt om het alsnog te doen (7). Zondag 21 mei meldt de plaatselijke correspondent in de krant dat het festival definitief doorgang zal vinden. Zestien verenigingen hebben zich voor deelname aangemeld. Daaronder een aantal die ook nu nog springlevend zijn:

N. Kon. Harmonie "Vlijt en Volharing" Roosendaal

Kon. Harmonie Unie Roosendaal

Harmonie Oefening Standdaarbuiten

Harmonie Concordia Tholen

Harmonie Aurora Woensdrecht

Harmonie Cecilia Huijbergen

Harmonie Excelsior Dinteloord

Harmonie Arbeid Adelt Bergen op Zoom

Harmonie Eendracht maakt macht Bergen op Zoom

Harmonie St. Cecilia Eensgezindheid Halsteren

Harmonie de Hoop Ossendrecht

Harmonie Nederland en Oranje Rucphen

Harmonie Volharding Steenberg

Harmonie Eendracht maakt macht Cortgene

Harmonie Constantia Leur

Harmonie Amor Musea Beek (8).

Van harmonie De Hoop (nu fanfare) is een brief bewaard gebleven in het harmonie-archief waarin secretaris Henri Adan het gezelschap aanmeldt voor deelname. Onder leiding van directeur J.P. Krüter zullen de nummers "La Reine d'été", ouverture van Ch. Panne, "Le Sage s'amour" en "Fantaisie" van H. Koling gespeeld worden (9).

Krüter was tevens directeur van Aurora in Woensdrecht en in de aanmeldingsbrief van dit gezelschap vraagt hij om het programma zodanig op te stellen dat De Hoop en Aurora achter elkaar in de optocht lopen, maar ook na elkaar op de kiosk spelen (10).

d'autrefois les Pays ont droit d'autour.
Vrij van opzate-erlijen voor alle landen.

WOUWSCHE ZILVEREN JUBILE MARSCH.

J. Oomes

DIRECTION.

Nr 194.

D. C. al.

La Lyre. Collections de morceaux faciles pour Harmonie et Pédalier. Éditeur: M. I. H. Kessels, Tilbourg (Hollande).

Prix 3 francs.

De "Wouwsche zilveren jubilé Marsch" gecomponeerd door J. Oomes, de dirigent van Oranje, en uitgegeven door Kessels in Tilburg

OEFENING

Vanaf half juni worden de voorbereidingen voor het feest getroffen, er wordt druk geoefend en getraind. In de krant van 15 juni valt te lezen dat het eerste zomerconcert werd gehouden en dat de Gardes d'honneur druk oefenen voor het festival op 1 juli. De organisatie wordt geprezen vanwege het feit dat ze door te oefenen de paarden alvast wennen aan de muziek. "...Mede zou het zeer aan te bevelen zijn, wanneer bij volgende oefeningen ook eenige vlaggen uitgestoken werden, daar deze door hun wapperen de dieren nogal eens schrik kunnen aanjagen..." (11).

Zondag 24 juni kreeg Wouw een voorproefje van wat er te wachten stond op 2 juli:

"...Wouw, Zondag kreeg onze gemeente reeds een voorproef van hetgeen aanstaande zondag bij het groot festival, te zien en te genieten zal zijn. De optocht die dan gehouden zal worden trok nl reeds door onze straten en over onze pleinen, opdat proefondervindelijk alles zou kunnen worden geregeld. De gardes d'honneur zaten kranig te paard en hadden alle moeite om hun vurige paarden in bedwang te houden. De beide commandanten zorgden ervoor, dat orde en regelmaat onberispelijk werden gehandhaafd. De verschillende rijtuigen en praalwagens trokken mee in den stoet en de harmonie blies er lustig op los.

Wanneer het as zondag wederom zulk schoon weder is, kan men ervan verzekerd zijn dat het aantal vreemdelingen, dat naar Wouw zal stroomen, ontelbaar zal zijn..." (12).

HET MARKTPLEIN

Wie denkt dat het er bij de feesten wat primitief aan toe ging, komt van een koude kermis thuis. Alles was tot in de puntjes geregeld. Dat weten we omdat in het harmoniearchief een bestek te vinden is voor de "aanbesteding voor het afmaken van het Dorpsplein Wouw" (13).

Daaruit blijkt dat de gehele Markt met een afrastering werd afgemaakt. In genoemd bestek is opgenomen dat er op een afstand van 2 meter palen moeten komen en dat de omtrek van het plein 300 meter is. Aan die palen moet vlechtwerk komen van 3 x 60 cm. hoog.

Oorspronkelijk zouden er drie toegangspoorten komen, maar op de achterzijde van het bestek is dat veranderd in één poort, terwijl de aannemer het vlechtwerk moest leveren.

Nota voor de heeren van de Regeling
Commissie der Harmonie 'Oranje' afgelezen
A.M. Huygens van den feestavond gegeven op
30 September 1899.

Ein feestmaal voor 10 personen bestaande
uit aardappelen met biefstuk daarna
Haas met aardappelen en appelmaas.
met byb. hooren en daarna dessert
alles te Samen f 10.00.

Voldaan
Worm.
A.M. Huygens

De nota van A.M. Huygens voor de feestmaaltijd die de commissie ter regeling van het zilveren jubileum gebruikte als afsluiting van de festiviteiten.

Aan alles was gedacht, want zelfs twee loketten moesten worden gebouwd. En wie tijdens de feesten een plaatsje moest maken, behoefde daar niet voor achter een boom te gaan staan, want in artikel 5 lezen we:

"...2 Pissijns te maken met een hoek met zijschuttingen en twee planken breed en 1.50 mt. hoog. Bij deze pissijns planken waarop geschilderd 'Waterplaats'..."(13).

De aannemer van de werken moest bovendien een kiosk bouwen en de bestaande kiosk van de harmonie plaatsen en later afbreken en terugbrengen naar de plaats waar die werd afgehaald (14).

Behalve het bestek, was er ook een begroting waarop alle onderdelen werden gespecificeerd. De harmonie had het slim aangepakt, want men wilde niets kopen, maar alleen het hout 'lenen', vandaar de opmerking in het bestek dat al het hout eigendom zou blijven van de aannemer.

De totale kosten van het hout, de spijkers, krammen en het zeildoek bedroegen f 204,97 (15). De aannemer berekende dat op het hout een verlies van 30 % zou worden geleden en rondsde dat af op f 60,=, terwijl aan arbeidsloon f 30,= uitbetaald zou moeten worden. Het gereedmaken van het feestterrein en het terug op orde brengen van de Markt ging de harmonie daarom f 90,= kosten.

Aannemer van alle werkzaamheden was J.B. Raaymakers-Doggen, zelf commissaris van de feestcommissie, maar in het Wouwse zeker geen onbekende. Hij had op de Markt een Roomboterfabriek, maar tevens was hij groothandelaar in bouwmaterialen, hulpmeststoffen, steenkoop en vertegenwoordiger van Bingham en van een aantal mijnen. Van hem ontving de harmonie na afloop een rekening van f 90,= (16). De Markt werd ook met groen versierd, want bij C. Buijs bestelde de harmonie 16 cypressen en groen en bloemen om een wagen te versieren (17).

SUCCES

Dat het festival een succes zou worden stond eigenlijk al bij voorbaat vast. J. Oomes had voor het feest een speciale mars gecomponeerd en die werd door alle ge-

zelschappen gezamenlijk gespeeld (18). In de Roosendaalsche Steenweg werd daarna de stoet opgesteld die uit de verschillende gezelschappen bestond met hun vaandels, de gardes d'honneur, de rijtuigen met commissie- en bestuursleden en de maagdekenswagen. De Zoom geeft van de feestelijkheden het volgende (korte) verslag:

FESTIVAL te WOUW

Het festival te Wouw heeft zondag bijzonder veel bezoek gehad. Niettegenstaande het ongunstige weer waren duizenden daarheen gestroomd, per spoor, per fiets, per as en te voet, zodat het dorp tot stikkens toe vol was met feestgangers.

Het festival is goed geslaagd.

Jammer dat een treurig feit de feestvreugde heeft vergald. Omstreeks 6 uur in den namiddag heeft men dhr P. uit Roosendaal danig toegetakeld. Hij moet overmand zijn en heeft een slag op het hoofd gekregen, waardoor hij een hoofdwonde bekwaam, terwijl hij ook aan de schouder verwond werd. Hij viel bewusteloos neer. In 't koffiehuis gebracht werd hij geholpen door een juist aanwezige apotheker uit Rosendaal en den sergeant-ziekenvader uit het hospitaal alhier (Bergen op Zoom dus RH).

Bij het vertrek van den trein richting Bergen-op-Zoom drong het volk zoo op om binnen te komen dat van de wachtkamer te Wouw haast geen ruit is heel gebleven. Wellicht dus dat voor sommigen het festival nog een minder aange-name naklank heeft..." (19).

Een soortgelijk verhaal is ook terug te vinden in De Grondwet van 6 juli en De Avondster van 4 juli 1899 onder de kop "Het Wouwsche festival" (20).

JUBILARISSEN

In 1899 kende de harmonie ook twee jubilarissen: Goort van Merode en Jan Sibens. Zij waren in 1874 lid geworden en in 1899 nog steeds actief binnen de harmonie. Dat was natuurlijk een reden voor een nieuwe feestelijke bijeenkomst. Die vond plaats op 24 oktober. Na aan de beide jubilarissen een serenade te hebben gebracht ging het naar het verenigingslokaal van M.J. de Bie (21).

Daar nam de gehele vereniging deel aan het feest ter ere

van de beide jubilarissen. Uit het kasboek blijkt dat men het er stevig van heeft genomen: (22)

" 70 worstebrooden à 3 cent	f 2.10
worstvleesch	- 2.--
70 appelbrooden à 5 cent	- 3.50
De appels gratis door den president geleverd	
2 kistjes sigaren	- 5.--
1 vat bruin bier	- 6.--
voor bediening	- 1.50
Samen	f 20.10

De feestcommissie had al eerder flink toegetast. Nadat het festival was afgesloten hielden die op 30 september in het lokaal van A.M. Huijgens een feestmaal.

"Een feestmaal voor 10 personen bestaande uit aardappelen met biefstuk daarna Haas met aardappelen en appelmoes en bijhooren en daarna dessert.

Alles te samen f 10,=.." (23) noteerde de kastelein op de rekening die hij de regelingscommissie toezond.

Het enige wat in 1899 nog restte was de afrekening van het festival. Na aftrek van alle kosten, bleek men zelfs nog geld overgehouden te hebben, wel niet zoveel als na het festival in 1887, maar men hoefde in elk geval geen aanspraak te maken op de gemeentelijke garantie. In de Grondwet van 21 december 1899 lezen we dat er een gezamenlijke vergadering was van de regelcommissie en 't bestuur van de harmonie. Daar wordt verteld dat er een batig slot is van ruim 24 gulden. Dat bedrag wordt in de kas van de harmonie gestort, waarna de correspondent concludeert dat op het feest dus ook alles financieel naar wens is gegaan (24).

In het kasboek vinden we nog de totale inkomsten van het festival, t.w. f 646,45 en de uitgaven f 622,09½. Het restbedrag voor de kas was dus f 24,35½ (25). Daarmee kon dan meteen het jubileumjaar 1899 afgesloten worden.

Wouw, mei 1984

René Hermans.

Noten GAW = Gemeentearchief Wouw
GAR = Gemeentearchief Roosendaal
GABoZ = Gemeentearchief Bergen op Zoom

HOA = Voorlopige inventaris van het archief van harmonie "Oranje".

Hoofdstuk V

1. In de Vierschaer 3-83 en 1-84 werd de periode 1874-1887 beschreven.
2. HOA Voorl. inv. nr 9 blz 18a
3. HOA Voorl. inv. nr 9 blz 19 en 20
4. HOA Voorl. inv. nr 9 blz 20
5. HOA Voorl. inv. nr 9 blz 19a
6. HOA Voorl. inv. nr 9 blz 25a
Aangekocht werden de aandelen 30.333; 61.495; 81.415; 122.311 en 131.728. Dit laatste aandeel is nog steeds in het bezit van de vereniging. Tot en met 1937 werden de coupons geknipt. De coupons van 1938 tot en met 1945 zitten nog aan de schuldbrief (zie foto). Het stuk is ondergebracht in HOA Voorl. inv. nr 10. De schuldbrief kostte bij aankoop 120 BFr (in die tijd was 1 BFr ongeveer f 0,47) en leverde per jaar 3 BFr aan rente op.
7. HOA Voorl. inv. nr 9
8. HOA Voorl. inv. nr 9 blz 29a
9. HOA Voorl. inv. nr 9 blz 30
10. HOA Voorl. inv. nr 9 blz 33
11. GABoZ De Zoom 22 april 1888
12. HOA Voorl. inv. nr 9 blz 20.
Het bezoek aan Middelburg kostte f 64,03 aan reiskosten, terwijl de reiskosten naar Standdaarbuiten op f 31,11 kwamen.
13. GABoZ De Zoom 14 maart 1899
14. GABoZ De Zoom 31 juli 1890 en 7 augustus 1890 en HOA Voorl. inv. nr 9 blz 22. De reiskosten bedroegen f 64,65 voor het gehele gezelschap.

Hoofdstuk VI

1. GAR De Grondwet 18-8-1892
2. GAR De Grondwet 14-12-1893
3. De uitnodiging met reglement en inschrijfformulier bevindt zich nog in het harmoniearchief (HOA Voorl. inv. nr 7f).
4. HOA Voorl. inv. nr 7e
5. HOA Voorl. Inv. nr 9 blz 26

6. GAR De Grondwet 15-11-1894 en 6-12-1894
7. HOA Voorl. inv. nr 8a en GAW NA 209
8. HOA Voorl. inv. nr 8b en GAW NA 96 blz 204 en 205
9. HAO Voorl. inv. nr 9 blz 27

Hoofdstuk VII

1. GAR De Grondwet 28 mei 1896
2. GAR De Grondwet 18-6-1896
3. GAR De Grondwet 2-6-1898
4. HOA Voorl. inv. nr 16a
5. HOA Voorl. inv. nr 16b en GAW NA 209
6. HOA Voorl. inv. nr 16c en GAW NA 97 blz 23 en 24
7. HOA Voorl. inv. nr 16d en GAW NA 209
8. HOA Voorl. inv. nr 16e en GAW NA 97 blz 25a

In De Grondwet van 31-7-1898 vinden we het volgende bericht: "De commissie die hier is benoemd tot regeling van het kroningsfeest, had zich tot de raad gewend, om ter herinnering aan het feest een vaste kiosk op ons marktpllein te mogen bouwen en als het kroningsfeest was afgelopen dan die kiosk over te dragen aan de harmonie, maar de raadsleden blijven bij hun woord; de permissie is eerst geweigerd aan de harmonie en werd ook nu weer van de hand gewezen".

9. Deze opmerking is opgenomen in het bestek voor het inrichten van het marktpllein. In het volgende hoofdstuk ga ik hier nog uitgebreid op in.

Hoofdstuk VIII

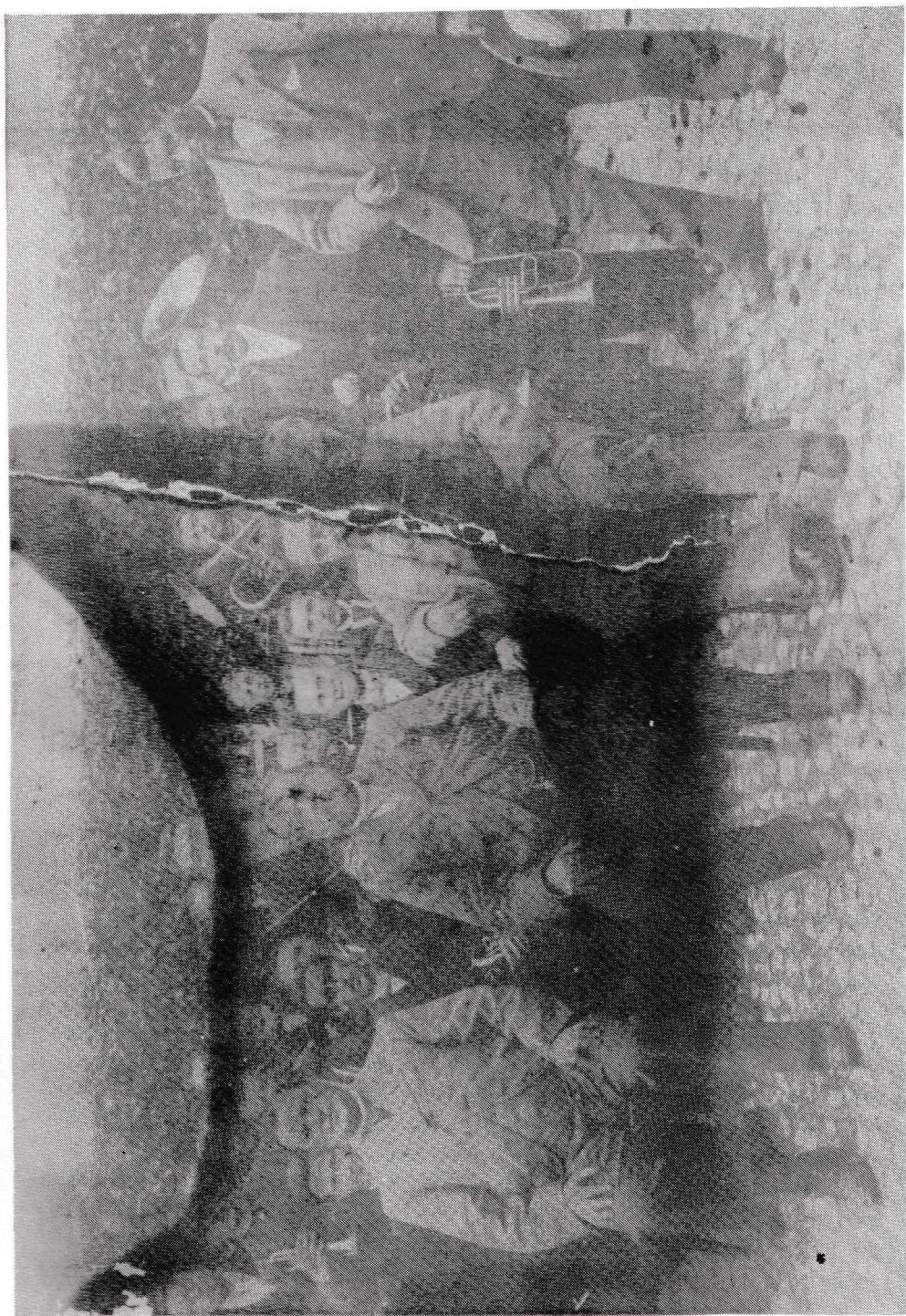
1. GAR De Grondwet 16-2-1899
2. HOA Voorl. inv. nr 17a en GAW NA 209
3. HOA Voorl. inv. nr 17c en GAW NA 97 blz 41 t/m 42a
4. HOA Voorl. inv. nr 17d en GAW NA 56 blz 105
5. HOA Voorl. inv. nr 17e en GAW NA 209
6. HOA Voorl. inv. nr 17f en GAW NA 56 blz 106a
7. GAR De Grondwet 11-5-1899
8. GAR De Grondwet 21-5-1899
9. HOA Voorl. inv. nr 18
10. HOA Voorl. inv. nr 19
11. GAR De Grondwet 15-6-1899
12. GABoZ De Zoom 29-6-1899
13. HOA Voorl. inv. nr 20
14. Deze kiosk was eigendom van de harmonie, wat blijkt

uit de opmerking: "Deze kiosk, welke het eigendom is van de harmonie moet op de plaats worden teruggebracht waar afgehaald is".

15. HOA Voorl. inv. nr 21
16. HOA Voorl. inv. nr 22
17. HOA Voorl. inv. nr 23
18. GAR De Grondwet 6-7-1899
19. GABoZ De Zoom 5-7-1899
20. GABoZ De Avondster jaargang 1899
21. GAR De Grondwet 26-11-1899
22. HOA Voorl. inv. nr 9 blz 32
23. HOA Voorl. inv. nr 26
24. GAR De Grondwet 21-12-1899
25. HOA Voorl. inv. nr 9 blz 31a

Bij de foto hiernaast:

Een foto uit ongeveer 1900 achter café In den Veehandel. Op de eerste rij: Goderie, brouwer Luijks, Louis Raaymakers. Op de tweede rij: Arjaan Buijk, Frans van den Boom (caféhouder 'In den Molen'), Jan Sibens, Jan Thon. Staande: Jan Hermans (met de linkse bugel) en directeur Jan Oomes. Achter Jan Hermans Bernard Leijdekkers (de latere directeur) en Geert Sibens. Met de tuba Goort van Merode. De mensen op de achterste rijen zijn niet bekend. Mocht iemand mensen herkennen, dan willen wij dat graag vernemen. (Foto: Harmonie archief).

Deze uitgave werd mede mogelijk
door financiële steun van de
Rabobank „Wouw - Kruisland ”

Slikken van
VAN HET MARQUISAT VAN
verhaal slikken
Hildernisse en